क्र. २ ~~संस्कृत~~ मराठी

महात्म्य

दे. नं.

शिवालय महात्म्य

८५/१२२

3019

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ८५/१२२ (८२८)

ग्रंथ नाम शिवालय महात्म्य.

विषय माहात्म्य.

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ सूत उवाच ॥ एवं कर्मपाशनियंत्रिताजंतवः स्वर्गादिषु पुण्यस्थाने
षु पुण्यभोगमनुभूय यातनासु च सर्वदुःखनरं पापमनुभूय प्रक्षिणकर्मविशेष
मिमं लोकमागतस्सर्वजयविक्लेषु मृत्युबाधासंयुतेषु स्थावरादिषु जायतवृक्षगु
ल्मलतावल्लिगिरिपाषाणानि च ॥ स्थावरा इति विख्याता महामोहसमन्विताः ॥
२ ॥ स्थावरत्वेपि पृथिव्यामुप्तबीजानि जलसेकानुपदं स्वसंस्कारसामग्रीवशादं
तरूष्मात्प्रयान्ति च ॥ ते तु ह्यवसन्नमासाद्यतो मूलभावं ॥ तन्मूलादंकुरोत्पत्तिः ॥ त
स्मादपि पण्कांडनालादिकं ॥ कांडेषु च पुष्पपत्रसवमापद्यते ॥ तेषु पुष्पेषु च प्रसव
संभवः ॥ तानि पुष्पानि कानिचिद फलहेतुभूतानि तेषु पुष्पेषु द्वंद्वभावेषु सत्सु
तत्पुष्पमूलतस्तुषोत्पत्तिर्जायते ॥ तेषु पुष्पेषु भोक्तॄणां प्राणिनां संस्कारसामग्रीव
शात् हिमसादिन वृक्षभावमुपागतप्राणिनां भोगसंस्कारवशात्संवत्सरफ

1A

लं न स्युः॥ स्थावरत्वेपि बहुकालं वातातादिभिर्भेदनाच्छेदनदावाग्निदहनशी
तातपादिदुःखमनुभूय म्रियंते॥३॥ ततः क्रमयोभूत्वा सदा दुःखबहुलाः॥
क्षणार्द्धजीवंतः क्षणार्द्धम्रियमाणा बहवः प्राणिपीडां यांति वारयितुमक्षमाः
॥४॥ शीतवातातादिक्लेशाभूयिष्टा नित्यं क्षुत्बाधिताः मलमूत्रादिषु वसंतो दुः
खमनुभवंति॥ ततस्ते पशुयोनिमागत्य बलवद्बाधोद्वेजिता हृद्वोद्वेगभूयि
ष्टाः क्षीणा नित्यं वनचारिणो मा[illegible]पि विषयानुरागादिक्लेशा बहुला क
स्मिंश्च जन्मनि तृणाशना कस्मिंज्जन्मनि मांसाद्यशना कस्मिंश्चिज्जन्मनि कं
दमूलफलाशना दुर्बला प्राणिपीडानिरता दुःखमनुभवंति॥५॥ ततश्चांड
जाः अंडजत्वेपि वाताशनाः मांसमेध्याद्यशनाश्च परपीडापरायणा नित्यं
दुःखान्यनुभवंति॥६॥ एवं बहुयोनिषु संभ्रांताः क्रमेण मनुष्यजन्म प्राप्नु

(2)

वंति तत्रापि पुण्यापुण्यविशेषश्च मनुष्यजन्मन्यपि चर्मकारचांडालव्याध
नापितरजककुंभकारलोहकारस्वर्णकारतंतुवायसौनिकनित्यभृत्यद
रिद्रहीनांगाधिकांगत्वादिदुःखवकुलाज्वरतापशीतवातश्लेष्मगुल्माक्षि
रोगगर्भपार्श्वरोगवेदनादिदुःखमनुभवंति ॥७॥ मनुष्यत्वेपि यदा यदा स्त्रीपु
रुषयोः व्यवायंगतयोःस्तत्समयेरेतोयदा जरायुं प्रविशति तदैवकर्मवशा
त्तु शुक्रेण सहजरायुं प्रविश्य शुक्रशोणितकलिलेप्रवर्त्तते तद्वीर्यंजीवप्र
श्रा वेसंचाहात्कलिलंभवति ॥ अर्द्धमासफलभावमुपेत्यमासेप्रदेशमात्रमुप
पद्यते ततःप्रभृतिवायुवशात्चेतन्यभावेपि च मातुरुदरेदुःसहतापक्लेशा
तर्ये तत्रस्थातुमशक्यत्वात्भ्रमति ॥ मासेद्वितीयेपूर्णेपुरुषाकारमात्रत्वमु
पागम्यमासत्रितयेपूर्णेकरचरणाद्यवयवैमुपागम्यते ॥ चतुर्षुमासेषुसर्वा २

भाव१

2A

वयवानां संधिभेद परिज्ञानं पंचस्वतीतेषु नखानामभिव्यंजता षडतीतेषु नख
संधीषु परिस्फुटता सप्तस्वतीतेषु रोमादीनां परिस्फुटता अष्टमे मासि वारंभे
तच्छरीरस्य चैतन्य परिस्फुटता ॥ नाभिसूत्रेण पुष्यमाणममेध्यमूत्रसिक्तांगजरा
युणाबंधितरक्तास्थिक्रमिवसामज्जास्नायुक्लेशाद्दुःखिते कुत्सितशरीरे नि
वासिनं स्वयमप्येवं परिदूषितमातुश्च कट्वम्ललवणोष्णरुक्षदह्यमानमा
त्मानं दृष्ट्वा देही पूर्वजन्मानुस्मरणानुभावान् पूर्वानुभूतनरकदुःखानि च स्मृ
त्वा संतदुःखेन परिदह्यमानांतःकरणो बाह्यमातृदेहाग्निमज्ज्ञादि दोषेण दह्य
मान एवं मनसि विलपति॥७॥ अहो त्यंतपापोहं पूर्वजन्मनि भृत्यापत्यमित्रयो
षिद्गृहक्षेत्रदह्यमानधनधान्यादिषु अत्यंतरागेण कुटुंबपोषणार्थं परधनक्षे
त्रादिकं पत्रपंतो हरणाद्युपायैरपहृत्य कामांधतया परस्त्रीहरणादिकमनुभूय

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai ... joint project

(3)

संप्रतिजरायुणापरिवेष्टितोंतर्दुःखेनबहिस्तापेनदह्यामि॥मयापोषितादारा
द्याःस्वकर्मवशादन्यतोगताः॥टी॥अहोदुःखमहोदुःखमहोदुःखंहिदेहिनां॥दे
हस्तुपापसंजातस्तस्मात्पापंनकारयेत॥१०॥भृत्यमित्रकलत्रार्थमन्यद्रव्यंहृतं
मया॥तेनपापेनदह्यामिजरायुपरिवेष्टितः॥११॥दृष्ट्वासुन्यस्यश्रियंद्वेषंसंततंसो
हमसूयया॥गर्भाग्निनाचदह्येहमिदानीमपितत्कृतं॥१२॥कायेनमनसावाचा
परंपीडामकारषं॥तेनपापेनदह्यामिअहमेकोतिदुःखितः॥१३॥एवंबहुविधं
गर्भस्थोजंतुर्विलप्यस्वयमेवात्मानमाश्वास्योत्पत्तेःसमनंतरंसत्संगेनविष्णो
श्चरितश्रवणेनचविशुद्धमनाभूत्वाखिलकर्माणिनिवर्त्यअखिलजगदंतरा
त्मनःसत्यज्ञानानंदमयस्यशक्तिप्रभावानुष्ठितत्रिवर्गस्यलक्ष्मीपतेर्नाराय
णस्यसकलसुरासुरासिद्धगंधर्वयक्षराक्षसपन्नगमुनिनिरागमुनिनिकरार्चि ३

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

3A

त्वचरणकमलयुगेभक्तिंसमभ्यर्च्यदुःसहसंसारछेदकारिणभूतंवेदस्योपनि
षद्भिःपरिस्फुटंसकललोककारणंहृदिनिधायदुःखतरमिमंसंसारसागरम
तिक्रामिष्यामीतिमनसिभावयंति॥१४॥ततस्तन्मातुरसवसमयेसत्तिगर्भस्थो
देहिबाह्येनवायुनापरिपीडितोमातुश्चापिदुःखंकुर्वन्कर्मपाशेनबद्धोयोनिमा
र्गान्निःक्रामन्सकलयातनाभोगएककालएवानुभवन्तेनातिक्लेशेनयोनियंत्र
प्रपीडितोगर्भान्निःक्रांतोनिःसंज्ञतांयाति॥१५॥तंतुबाह्यवायुःसमुज्जीवयतिबा
ह्यवायुस्पर्शसमनंतरमेवनष्टस्मृतिःपूर्वानुभूताखिलदुःखानिवर्त्तमानान्यपि
ज्ञानान्यपिज्ञानाभावादविज्ञायात्यंतदुःखमनुभवति॥१६॥एवंबालत्वमापन्नो
जंतुःतत्रापिस्वमलमूत्रलिप्तदेहःआध्यात्मिकादिपीड्यमानोपिकिंचिदपिवक्तु
मशक्तःक्षुत्तृड्भ्यांपीडितोरुदन्निशिरोरुदखेदनाविद्यतेइतिमत्वाजनन्याद्या

औषधप्रयोगं कुर्वन्ति ॥१८॥ गर्भाद्यंगवेदनापीडितो रुदन्ति सन्ति स्तनादिकं देय
मितिमन्वानाः प्रयतंते ॥१९॥ एवमनेकदेहभोगमन्याधीनतयानुभूयमानो
दंशादीनपि निवारयितुमशक्तो बालभावमासाद्य मातापित्रोरुपाध्यायस्य
ताडनं सदापर्यटनशीलत्वं पांशुभस्मपंकादीषु क्रीडनं सदा कलहनिर्यत्नम
शुचिबहुव्यापाराभ्यासं स्वकार्येन्नियत्वेतदसंवेत्स्याध्यात्मिकदुःखं एवं चतुर्विध
मनुभवति ॥२०॥ ततस्तरुणभावे धनार्जनेन जातस्य रक्षणे तस्य नाशव्यया
दिषु अत्यंतदुःखिता मायया मोहिताः कामक्रोधादिषु दुष्टमनसः सदासूयाप
रायणा परस्य श्रीहरणोपायपरायणाः पुत्रमित्रकलत्रादिमरणोपायपरायणाः
वृथाहंकारदूषिताः पुत्रादिषु व्याधिपीडितेषु सत्सु सर्वव्यापारं त्यज्यरोगादिभिः
परिप्लुतानां समीपे स्वयमेवाध्यात्मिकदुःखेन परिप्लुता वक्ष्यमाणप्रकारेणाचिं ५

तामश्नुवते॥ गृहक्षेत्रादिकं कर्म किंचित्रापि विचारितं॥ समृद्धसकुटंबस्य कथं भ
वति वर्त्तनं॥ मम मूलधनं नास्ति वृष्टिश्चापि न वर्षति॥ अश्वाः पलायिताः कुत्र ग
वः किं नागता मम॥ बालापत्या च मे भार्या व्याधितोहं च निर्द्धनः॥ अनाचारात् दृष्टि
र्नष्टा पुत्रा निःस्वं रुदंति च॥ भग्नं छिन्नं च मे सद्म बांधवा अपि दूरगाः॥ न लभ्यते वर्त्त
नं च राजा बाधान्निदुःसहा॥ २४॥ रिपवो मां च बाधंते कथं जेष्याम्यहं रिपून्॥ अव
सायाक्षमश्चाहं प्राप्ताः शाकुनिका अमी॥ अन्येषां चैव लोकानां देयं चास्ति बहु ध
नं॥ एवमत्यंतचिंतालुः स्वदुःखानि वारयितुमक्षमो धिकई दृक् विधं भाग्यहीनं
मां किमर्थं विदधत इति दैवमाक्षिपति॥ तथा च वृद्धमापन्नो हीयमानश्च गजसा
रोजरापलितादिआप्तदेहो बधिरांधकतादिकमापन्नोऽत्र कंपमानाचयवाश्वास
कासादिपीडितो लोलाविललोचनेऽश्लेष्मआप्तकंठ पुत्रदारादिभिर्भर्त्स्यमानः

(5)

कदामरणमुपयामीतिचिंताकुलोमयिमृतेसतिमयार्जितंगृहक्षेत्रादिकंच
सुपुत्रादयः॥कथंरक्षष्यंतिकस्यवाभविष्यति॥तद्धनंपरैरुपहृतेपुत्रादीनांकथं
वर्त्तनंभाविष्यतीतिममता॥दुःखेनपरिप्लुतोगाढंनिश्वस्यस्वेनवयसिकृतानि
कर्माणिपुनःपुनःस्मरणेनक्षणेक्षणेधिस्मरतिच॥ततश्चासन्नमरणोव्याधि
पीडितांतस्तापार्त्तःक्षणंशय्यासंध्यायांक्षणमंचेतनःपर्यटनक्षुत्तृट्परिपीडि
तःकिंचिन्मात्रमुदकंदेहीत्यतिकार्पण्यतःयाचमानेस्तत्रापिजराविष्टानामु
दकंनश्रेयस्करमितिब्रूवंतोमन्नमात्रिदेयंकुर्वन्मंदचैतन्योभवति॥ततश्चह
स्तपादाकर्षणेनशक्तोबंधुजनैर्वेष्टितोवक्तुमक्षमः॥स्वार्जितधनादिकंकस्यभ
विष्यतीतिचिंतापरोबाष्पव्याकुललोचनः॥कंठेघुर्घुरायतेसतिशरीरान्निष्क्रां
तःसनयमदूतैर्भक्ष्यमानोपाशायंत्रितोवेगेनपूर्ववन्नरकानश्नुते॥२५॥आम ५

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

लप्रक्षयाद्यावत्त्रग्नौधाम्यंतिधावेत्ततः॥ तथैवपापिनःसर्वेआकर्मप्रक्षयात्तभ्र
मं॥२९॥ तस्मात्संसारदावाग्नितापत्तिर्द्विजसत्तमः॥ अभ्यसेत्परंज्ञानंज्ञानान्मो
क्षमवाप्यते॥३०॥ ज्ञानशून्यानरायेतुपशवःपरिकीर्त्तिताः॥ तस्मात्संसारमोक्षा
58 यएवंज्ञानंसमभ्यसेत्॥ मानुष्यंजन्मसंप्राप्यसर्वकर्मप्रसाधकं॥ हरिंचनयजेद्य
स्तुकोन्यस्तस्मादचेतनः॥ अहोचित्रमहोचित्रमहोचित्रंमुनीश्वराः॥ संस्थिते
कामदेविष्णौनरायांतिहियातनां॥ नारायणेजगन्नाथेसर्वकामफलप्रदे॥ स्थिते
पिज्ञानशून्यावैपच्यंतेनरकेष्वहो॥ श्रवन्मूत्रपुरीषेतुशरीरेस्मिन्नशाश्वति॥ शा
श्वतंभावयंत्यज्ञामहामोहसमाहताः॥ कंशाममीशरक्षाद्येदेहंसंप्राप्ययोनरः॥
संसारछेदकंविष्णुनभजेद्यःसपातकी॥ अहोकष्टमहोकष्टमहोकष्टंहिमूर्खता
हरिध्यानपरोविप्रःचंडालोपिमहासुखी॥ स्वदेहान्निस्सतंहश्लेष्मामलमूत्रादि

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai ... joint project

(6)

किल्बिषं॥ ४३ उद्वेगमनसो मूर्खा वैराग्यं नैव यांत्यहो॥ दुर्लभं जन्म मानुष्यं प्रा
र्थ्यते त्रिदशैरपि॥ न ह्यल्लब्ध्वा परलोकार्थं यत्नं कुर्यात् विचक्षणः॥ अध्यात्मज्ञा
नसंपन्ना हरिपूजापरायणाः। लभंते परमं स्थानं पुनरावृत्तिदुर्लभं॥ यतो जा
तमिदं विश्वं यतश्चैतन्यमश्नुते॥ यस्मिंश्च विलयं यांति स संसारस्य मोचकः॥
निर्गुणोपि परानंदो गुणवानिव भाति यः॥ तस्य संस्मरणाद्वस्तु संसारात्प
रिमुच्यते॥ ४४॥ ।इति श्री बृहन्नारदीये त्रीणोध्यायः॥ ॥ श्रीरस्तु॥ कल्याणमस्तु

६

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(४)

श्रीगणेशायनमः॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥श्रीगुरुभ्योनमः॥श्रीज्ञानेश्वरायनमः॥श्रीगुरु
दत्तात्रयायनमः॥श्रीरोकडेश्वरायनमः॥श्रीयोगेश्वर्यैनमः॥श्रीविघ्नमर्दनमः॥अनंदोनि
ॐनमोसद्गुरु प्रणवेश्वरा॥श्रीसच्चीदानंदनिर्विकारा॥मीब्रह्मयालिंगाचाउद्गारा
द्रवलासीअपचेनन्य॥१॥चीद्विलासहाप्रपंचप्रणवा॥अलिंगेआधिष्ठनीसर्व॥
तोपरमपुरुषत्यानंदोत्सव॥सच्चीदानंदवंदीलो॥२॥तोचीशीवतोचीदत्तो ती॥शुद्ध
सत्वगुणतोचीगणपती॥गोसावानंदलक्षीअलक्षस्थीति॥लक्षवीनायकैवंदीली
॥३॥स्वसुखमस्तकअनंदशुंड॥स्वबोधपरीपूर्णचुंबितगंड॥त्यानंदहारषेवोलीवंदुं
ड॥येकदर्शनअखंडयफतेग॥४॥शांतफरशअंकुशस्मरण॥त्यानंदमोदकचौथेकर
दान॥हेच्यान्हीपानीवीराजमानं॥तेजपदचरननिराजती॥५॥दोन्हीचरणाची
ऐक्यमीळनी॥त्यावरीराजसीसरजासनी॥रिद्धिसिद्धिकायवरकठियेछनी॥ना
नाभुषणीविराजल्ला॥६॥कृपियाचेकाढुनीधन॥वर्षनीयाचीद्रसजीवना॥सद
यजेउत्तरसनेकुना॥वंदयीज्ञानभजनीचे॥७॥जैसेजनकजननीपुढेबाळ॥ई
छीतमागेघेउनीअळ॥तेकरूनारसोपुरवीसकळ॥तेवीउन्मेलववे.येवळघालीवदनी॥८

... of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(8) मास्लअज्ञानतमविध्वंसक॥तुझाहृदयाकाशीप्रकाशनाज्ञानार्क॥जेनेग्रंथसाहीत्यसम
थीक॥पुरवीशीदेरवत्रिशुद्धी॥९॥अेकतालघुअपत्यवचन॥जननीवदेसहृदयेकरून॥
तैसेविधीनातअराधनंदन॥म्हणेश्रीवालयमहात्मबोलेका॥१०॥अेकताहीमगाम
लोगवचन॥कवीभीक्षुकेंमंदोनीचरण॥मगअेसकुमारीहंसासन॥चंदीलीपुर्णग्रं
थारंभी॥११॥जेत्रिभुवणपरविलासीनी॥जेशास्त्रपुराणानीगमाजननी॥जेब्रह्मवीणा
हातीघेउनी॥शुक्लांबरवसनीचीराजे॥१२॥जेवागेश्वरीचेतनीजडगीरा॥जेसुरभी
कवीवछादुग्धधारा॥जेतेप्राशीजेयोगीरा॥धावेसेराग्रंथमार्गी॥१३॥तीचेस्नाहा
नीवरदान॥केलेश्रीसद्गुरुसी॥श्रीगुरुदत्तनारायण॥श्रीहीरापुरीजीयभाथा॥१४
जैसीजळाचीजळगारा॥तैसेसद्गुरुब्रह्मावतारा॥सद्वीधासीब्रह्मसाक्षात्कार॥
कृपेनेसाचारश्रीगुरुच्या॥१५॥सद्गुरुचाप्रसादकेवळ॥सेवीतापुष्टीवाढवीसबळ॥
देहातीतब्रह्मांडबहुळ॥पुष्टीमाझीहारपले॥१६॥सद्गुरुच्याकृपावलोकणे॥नीज १
साम्राज्यरंकालाधने॥सूर्यकांतरवीकीरणे॥प्रकाशणेतेविगुरुकृपा॥१७॥सद्गु
रुम्हणतिनिगर्वपरम॥ज्ञानवैराग्यभक्तीसप्रेमा॥होउनीकथीश्रीवालयमहात्म॥न्यु
नातेपूर्णहरीकर्ता॥१८॥त्याहोनीसद्गुरुचेकृपावचन॥कुळदेवीचेकेलेस्मरण॥

(8B)

अन्नपूर्णाभैरवमल्हारीभजन॥केलेनमनतुकाई॥१९॥रोकडेश्वरत्याशुनंदन॥जेपीशीता·
त्रानेत्रपुरीदहन॥कलीतास्वामीरघुनंदन॥जोकवीजनकावरदानी॥२०॥युग्मकरमोळ
पादकमळी॥ठेउनीवंदीलाहानुमंतमहाबळी॥व्यासवाल्मीककवीसकळी॥ज्ञानानंद
जळीक्रीडति॥२१॥सीताचेचरणसरोजमीळींद॥होउनीसेउलक्ष्मणकायमकरंद॥
तेणेसर्षप्रायदेताप्रसाद॥तेणेचीआनंदमानसी॥२२॥तेहोनीमगजनकजननी॥
वंदीलीउभयकरजोडुनी॥भुवनेश्वरगीरीजमनपुरीभजनी॥पावनप्राणीपीत
चंनी॥२३॥वीत्रसुश्रूषेनेपुण्यश्लोक॥कुकुटकेंचापुंडलीक॥तेणेयत्स्पकेलावै
कुंठनायक॥करूनीउभाअद्यापी॥२४॥जोमुनीमानसीचामराळ॥अजअजीत
तमाळनीळ॥तोपुंडलीकेभाकीप्रेमंच्या॥करणीउभाआद्यापी॥२५॥तपस्वीअणीयो
गाभ्यासी॥ब्रह्मचर्यसीद्धसंन्यासी॥सनकादीकपंढरीसी॥येतीवीठलदर्शना॥२६॥
प्रेमळभक्तविद्वजन॥करीतीहरीहरकीर्तन॥उद्दामत्राबेवीठलस्मरण॥तोग्रंथा
रंभीवंदीला॥२७॥भक्तअभक्तहोयेजन॥तरतीसंतसंसर्गेकरून॥त्यासंतेसजणाचेंच
रण॥ग्रंथारंभीवंदीले॥२८॥जोवीठलमुगुटनिवासी॥जोचीसुरानकओवीणासी॥रम्य
शीवारूपनिवासी॥घृष्णेश्वरवंदीला॥२९॥जेयोगेश्वरीप्रणवजननी॥आदीशक्तीचीद्री
वस्थानी॥जेशीववामांगवासीनी॥तेआपणवंदीली॥३०॥शीवारूपीचेधरामर॥वेदवे

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

१ ते जेही जवर ॥ तेही वंदिलें समय ॥ ग्रंथारंभी आदरें ॥ ३१ ॥ विद्वजन श्रोते सजण ॥ वेदशा
स्त्राचें करीती श्रवण ॥ तुमुचे जे सावधानपण ॥ तेंची जीवन ग्रंथ वृक्षा ॥ ३२ ॥ तुम्ही जो ग्रंथ
आंगी करालं ॥ तो सकळ सीध्दी ते पावेल ॥ तुम्ही त्यागीता तो पुंष्प नीर्फळ ॥ जैसी रणी ताने
डाची ॥ ३३ ॥ म्हणउनी मी असंख्य भीक्षुक ॥ श्रवणी सावध हे मागे भीक ॥ तुम्ही सावधश्र
ही ऐश्वर्य म्हणाजी वीनंती आहे च्या ॥ ३४ ॥ तुम्ही सुर्वस्वे सांभाळ ॥ करणें पडे टवीता
भोळ ॥ मग वेदांनी श्रोते सकळ ॥ पुढे माहात्म्य वीप्रार्थीलें ॥ ३५ ॥ मुख्य ईश्वर स्वासें करून ॥
चतुर्वेदाची उत्पन्य ॥ तेची चीरंजीव मुखें करून ॥ प्रगट च्या ही चतुर्मुखें ॥ ३६ ॥ षडमुखें षे
डाणन षडशास्त्रें ॥ बोलीला परम पवीत्रें ॥ महदेव पार्वतीचे षट मंत्रें ॥ बोलीला आगम मत्रा
दी ॥ ३७ ॥ श्रुतिस्मृतीचे रहस्य ॥ वनी ता जाला श्रीव्यास ॥ नाना रूप श्वराचे भास ॥ प्रग
ट केले श्रीव्यासे ॥ ३८ ॥ हे चोवीसु अवतार भगवान ॥ स्वामी जी व्यासो णारायन ॥ तो अ
ष्टादशपुराण ॥ वंदीला जाण ते अनंता ॥ ३९ ॥ शीवपुराण वीष्णुपुराण ॥ ब्रह्मपुराण भवि
ष्योत्तरपुरान ॥ लींगपुरान ब्रह्मांडपुरान ॥ स्कंदपुरान साजुंबे ॥ ४० ॥ पद्मपुरान मार्कंडेपु
रान ॥ मच्छपुरान कुर्मपुरान ॥ वाराहपुराण अग्नीपुरान ॥ चौदावे ब्रह्मकैवर्तक ॥ ४१ ॥ २
नारदपुरान वामनपुरान ॥ गरुडपुरान मृहपुरान ॥ हि अष्टादशपुरान अभीधान ॥
वृहल्ला तो व्यास वंदीला ॥ ४२ ॥ तीन श्लोक येक कवदन ॥ जो णार दासी जाला श्रुत ॥ तेणे
केले श्लोक शतानु ॥ ते वाल्मिका सांगत णारद ॥ ४३ ॥ तेणे शतोचे शत कोटी ॥ के श्रीराम
कथा पावण श्रेष्ठी ॥ तो वाल्मिकु वंदीला करसंपुटी ॥ आणीक ही वीवंदीले ॥ ४४ ॥ तुम्ही

अध्याय २

शिवा ॥श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीपार्वतीवल्लभाय नमः॥ जयजय सद्गुरूपंचवदना॥ मदनदहना॥ माहात्म
आनंदसदना तंव पाराशास ------ ना॥ वर्णीतां रसनं द्विभागा॥१॥ सहस्राक्षाचा गुरा
नाना॥ धराधरशायना विदजना॥ ------ तुझा उमारमणा॥ करितां स्तवन अखंड॥२॥
तेथे मी काय पामर॥ मी ह्मण तो तु जगदीश्वर॥ अंतरबाह्य चराचर॥ तुझा चारशीवरूपे॥३॥
१७ महीमा तुझी या शेषाचा॥ तुची बोले तुझी या वाचा॥ आसो मागे मंगळाचरणाचा॥ प्रारंभ केला
गुरूरूपे॥४॥ तेथे निमिषारण्य सर्वेश्वर॥ तेणे प्रश्न केला त्याचे उत्तर॥ सुत सांगे ऐका स
मग्र॥ मुनि निर्जर होसादर॥५॥ भंगी सकळ गणामाजी श्रेष्ट॥ जैसा तो रांगणी इंद्र हाते
जीष्ट॥ तेने अग्नी गर्भस्थ चरीष्ट॥ प्राथीला शीवसुत षडाननें॥६॥ भंगी रु
वाच॥ ॥सह्यांद्रे संस्थितानां तु॥ संमुखा तु गीरीजासुत॥ श्रुतं फलं तु तीर्थानां॥
देवतानां तपस्वीनां॥१॥ एतन्न ध्यास्त्व माहात्म्यं॥ श्रीपर्णस्पनदस्य चा॥ श्रोतुमीच्छाम्यहं
स्कंद॥ शीवालय समुद्भवं॥२॥ ॥टीका॥ जयजय रागजीत ज्ञाभाविकनंदना॥
मतानना अनुजा षडानना॥ माझे चीत्त चतुष्टी अंतःकरणा॥ आनंतरु उन्मत्त जले॥७॥
नयवदनां बुसल्की तेने॥ करूण श्रवण ------ तवंते आनंतरूले पोषणे॥ ह्मणुनी व
दनें शीवकथा॥८॥ अजी सोह्याद्रि पर्वतांरी॥ असती तीर्थे चीया हारी॥ तेथील महि

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

माः परोपरी ॥ पृथकाकारी सांगाजी ॥ ९ ॥ त्या त्या तीर्थाची फळश्रुती ॥ तेथे कवन कवन देववसती ॥ कवन तपश्वी तेजोमुर्ती ॥ तेथे वसती ते सांगा ॥ १० ॥ यळगंगा गंगावतार ॥ तीचे माहात्म सांगा समग्र ॥ श्री वेनदसरीतापती पुत्र ॥ श्रीपर्ण यांस म्हणताहे ॥ ११ ॥ यळगंगा शीवनद संगम ॥ आणी श्रीवालयाचउन्दय परम ॥ अध्यंत स्वामीने सुगम ॥ सांगोनी आर्तपुरवीका ॥ १२ ॥ सकदोवाच ॥ श्रुणुभृगीनुप्रवक्ष्यामी ॥ तीर्थसंधीनमभुवी ॥ एहिकामुष्मिकं यत्रा ॥ फलं तु भैयि वेन्नपा ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ मग तो ब्रम्हचर्याचा मुख्यु ढमनी ॥ म्हणे भृंगीतु झी वाणी ॥ ऐके बापा तुझीया प्रश्नी ॥ पुण्यकथा उन्मली ॥ जे तीर्थस्निण तिमधुरनीवारी ॥ जो जैसी कामना करी ॥ त्यासी विभव लज्यापरी ॥ तेथ स्नान केले पाहीजे ॥ १४ ॥ तीर्थ ओटकोटी गणना ॥ त्यामाजी श्रीवालय श्रेष्ठ जाणा विष्णुरुद्रवीरंचीनाना ॥ वेष्म जनोत्तमाते स्तुती ॥ १५ ॥ जे जे धरणीतळी तीर्थश्रेष्ठ त्यामाजी श्रीवालय विशिष्ट ॥ जे जे धरणी तैथील लींगरुपे नीळकंठ ॥ त्यामाजी बरीष्ट घृश्रणेश्वर ॥ १६ ॥ जे ब्रम्हवेते ब्राम्हणकुळ ॥ उत्तीर्ण की आचारशीळ ॥ यासी क्षीतीतब्रम्ह सफळ ॥ तीर्थराज श्रीवालये ॥ १७ ॥ जो आज्ञानतम छेदकर दीयाकर ॥ त्याचे उपासकलणती सोर ॥ त्यासी सूर्यरूपे साचार ॥ हेची जीवन त्याचे श्रीवालया ॥ १८ ॥

रीधा महात्म

(१०४)

जेउ पासक परशाकीचे ॥ त्यासी तीर्थ हे शाकीरूप साचे ॥ जो आराधन करी गणपतीचे ॥
त्या सगळे शारूप तीर्थ हे ॥ १९ ॥ जे श्रायक धर्माचरती ॥ सोआ पुल्यारूप धर्मतीर्थ मा
निति ॥ शोवशीयरूप भजती ॥ तो शीघ्र ज्ञानती शीयालय ॥ २० ॥ पुण्यपाय नशे त्र्यं
क ॥ उत्तम उयींनि शीवालय देखा ॥ सर्वतीर्थाचा नायक ॥ शीवालय गे हे शीवाचे
॥ २१ ॥ यरू ह्यागमां शातात प्रमाण करीत ॥ सर्वतीर्थाचे मापी सुखत ॥ गया गंगा कु
रुक्षेत्र तीर्थ ॥ काशी क्षेत्र त्रिवेणी ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ गयागंगा कुरुक्षेत्रं काशीनै
मीष्पकाननं ॥ वेणी च यमुना देवाद्यी प्राचैव सरस्वती ॥ १ ॥ टीका ॥ नेमीषारण्य
तीर्थसमुदाय ॥ क्षी प्राय मुना नर्मदा प्रभा ॥ सरस्वती चेत्रवेणी शारयु भावो ॥ कावेरी नी
शारयु चर्मण्वति ॥ २३ ॥ कृष्णा तापी प्रवरा गोदावरी ॥ वीशाल थीथ कुरउ कोल्हा
पुरी ॥ तुंगभद्रा वीरजा सतुलो नारी ॥ मोलजा आणि द्वारका ॥ २४ ॥ गोकर्णेश्वर हाट
केश्वर ॥ शारदा नारदा गंगासागर ॥ ज्वालामुखी बद्रीकाश्रम थोर ॥ महा
क्षेत्र पुष्कर जे ॥ २५ ॥ कदंव तीर्थ अश्वीकुमार ॥ मयाळे जेथे माहोर ॥ सप्तमुखे
मी श्रीलगंगासागर ॥ वज्र जोगनी कोकनी ॥ २६ ॥ भीमरथी क्षेत्र पंढरपुर
मल्लार तीर्थ जेथ प्रेमपुर ॥ सीरसनी आणी रामेश्वर ॥ अदीकरूनी द्वादशलींग ॥

... Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

॥२७॥ आयुध्यामथुरा हारीद्वार ॥ वाराणसी कांची अवंती नगर ॥ शीवकांची वि
ष्णुकांची तीर्थ थोर ॥ हे महाक्षेत्र सप्त मोक्षपुरी ॥२८॥ जे जे तीर्थ दृष्टी दीसे ॥ कोन्ही
गुप्त कोन्ही कीर्तीने प्रकाशे ॥ पाताळ कुहरी तीर्थ आसे ॥ भोगावती आदी जे ॥२९॥
श्लोक ॥ तीर्थं तु हट्टरूपं ते किंचीनू पाताळे भू भुवादपि ॥ तेषामेको न मदृष्ट्वी एवाक्षी
ध्यश्रीवालयं ॥४॥ ॥ टीका ॥ जे जे तीर्थ [illegible] अनेक ॥ त्यामाजी श्रीवालय उत्तमये
क ॥ प्रमाण करीता उमानायक ॥ भरताधीश्वर श्रीवालय ॥३०॥ मगरके [illegible] गुणी
गणोत्तमा ॥ श्रीवालयाच्या आगाध महीमा ॥ ज्ञाने प्राणी पावती मोक्षधामा ॥ हे द
२ खोनी यमा क्रोध आला ॥३१॥ काम क्रोध हे दोघे जन ॥ तीसरा संगी लोभ जान ॥ २
कामन हे संसारी पूर्ण ॥ क्रोध ज्ञान [illegible] ॥३२॥ जमदग्नि ऋषेश्वर ॥ क्रोध के
ला कुटुंब संहार ॥ करश्नारा [illegible] ॥ [illegible] हर उठवीले ॥३३॥ पीत
आज्ञे मातृ शीरकमळ ॥ रामे छेदीले तात्काळ ॥ ते स्वर्गी नीजे रसकळ ॥ येउनी आनुष्ठा
नी बैसले ॥३४॥ रामे प्राथुनी मागीतले ॥ [illegible] उठवी जननी ॥ जमदग्नी
क्रोध त्यागुनी ॥ [illegible] घेतला क्रोध ॥३५॥ त्या क्रोधाचे अति बळ ॥
रामे पृथ्वी नीक्षेत्री केली सकळ ॥ ऐसा क्रोध हा चांडाळ ॥ यमाद्वार हरदाट [illegible] ॥३६॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com